

Είσαι σίγουρος ότι είσαι φιλελεύθερος;

Του ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ*

Ενα από τα πιο ενδιαφέροντα και αναπάντεκα ευρήματα της πρόσφατης πανελλαδικής έρευνας του οργανισμού διαNEOsis («Τι πιστεύουν οι Έλληνες») ήταν ο μεγάλος αριθμός των Ελλήνων που δηλώνουν φιλελεύθεροι (18%) και εκείνων που τολμούν να δηλώσουν «νεοφιλελεύθερο» (10%)! Ο νεοφιλελεύθερισμός βέβαια δεν είναι μια πραγματική ιδεολογία. Είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται συστηματικά σαν οκιάχτρο. Και όμως, ένας στους δέκα Έλληνες προτιμά έναν όρο που έχει δαιμονοποιηθεί.

To 28% των Ελλήνων λοιπόν είναι (νεο)φιλελεύθερο. Φυσικά οι φιλελεύθεροι υπερεκπροσωπούνται στους οικονομικά ευκατάστατους, στους ελεύθερους επαγγελματίες-εποτήμονες, στους επιχειρηματίες και στα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Όμως το πιο εντυπωσιακό α' όλα είναι ότι δηλώνουν φιλελεύθεροι το 45% των νέων 17-24 ετών και το 50% των φοιτητών και σπουδαστών!

Φαίνεται ότι ξαφνικά γέμισε η Ελλάδα φιλελεύθερους, με την προοπτική μάλιστα να γίνουν πλειοψηφικό ρεύμα καθώς κυριαρχούν στους νέους. Υπάρχουν κι άλλα στοιχεία στην έρευνα που είναι ενισχυτικά αυτής της, όπως θα δούμε, επιπλέον διαπιστώσων. Οι περισσότεροι Έλληνες (65%) προτιμούν την ελευθερία από την ισότητα και πάνω από τους μισούς ζητούν να πληρώνουν λιγότερους φόρους κι ας μειωθούν οι κρατικές παροχές. Οι 6 στους 10 θεωρούν ότι το κράτος επεμβαίνει υπερβολικά στην οικονομία και απαιτούν να μειωθεί ο δημόσιος τομέας. Οι 7 στους 10 απορρίπτουν το κείνοιανο μοντέλο και είναι αντίθετοι στη συντήρηση ενός αναποτελεσματικού κρατικού μπχανισμού που χρηματοδοτείται από υψηλή φορολογία.

Οι Έλληνες αγαπούν την αγορά! Το 73% θεωρεί την αγορά «καλή» (οι

νέοι προσεγγίζουν το 90%!). Ακόμα και σχεδόν οι μισοί ψηφοφόροι του ΚΚΕ την αντιμετωπίζουν με συμπάθεια. Άλλα οι Έλληνες έχουν επίσης θετική γνώμη για την ανταγωνιστικότητα (87%), τις μεταρρυθμίσεις (80%) και τις αποκρατικοποιήσεις (56%), ενώ εκτιμούν περισσότερο τις πολιευθνικές εταιρίες (42%) από τον συνδικαλισμό (36%). Ενα εντυπωσιακό 85% ζητεί ξένες επενδύσεις και θεωρεί ότι τη χώρα μας πρέπει να προσφέρει ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς και κίνητρα παρόμοια μ' αυτά που προσφέρουν οι γειτονικές χώρες. Επιπλέον, πάνω από 6 στους 10 ζητούν την κατάργηση της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων, 7 στους 10 προτιμούν οι ιερείς να μην πληρώνονται από το κράτος αλλά από την Εκκλησία και 6 στους 10 είναι υπέρ της λειτουργίας μη κρατικών πανεπιστημάτων.

Καλώς ήρθατε στη φιλελεύθερη Ελλάδα! Ετοιμη για μεταρρυθμίσεις, αποκρατικοποιήσεις, απολύτως δημοσίων υπαλλήλων, άνοιγμα αγορών, ανταγωνισμό, ξένες επενδύσεις και ιδιωτικά πανεπιστήμια. Πολύ ωραίο για να είναι αλπινό. Η πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη.

Κατ' αρχάς αυτή που σχετικά όφειλαν αγάπη των Ελλήνων για τις ελεύθερες αγορές οφείλεται στην απελποία και στην αγανάκτηση. Απελποία για μια οικονομική κρίση που προσεγγίζει τη δεκαετία και αγανάκτηση για τις φοροεπιδρομές των τελευταίων ετών. Ο πνιγμένος πάντας από τα μαλλιά του και οι Έλληνες απ' ότι φαίνεται πάνοντας από μια φαντασιακή εικόνα της αγοράς. Οι αντιλήψεις που εκφράζουν είναι προφανώς επιφανειακές. Διότι στην πραγματικότητα φοβούνται τις αγορές. Φοβούνται την παγκοσμιοποίηση και τον καπιταλισμό (60%) και προτιμούν σαφέστατα ένα σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο σκανδιναβικού τύπου. Είναι

Οι Έλληνες είναι επιρρεπείς στη συνωμοσιολογία και θύματα του οικονομικού αναλφαβητισμού - δεν καταλαβαίνουν γιατί αφέλουσε η Ε.Ε. τη χώρα μας.

επιρρεπείς στη συνωμοσιολογία και θύματα του οικονομικού αναλφαβητισμού - δεν καταλαβαίνουν γιατί αφέλουσε η Ευρωπαϊκή Ένωση τη χώρα μας. Σχεδόν οι 2 στους 3 προτιμούν να βρουν μια σίγουρη δουλίτσα παρά να ριψοκινδυνέψουν προσπαθώντας να κάνουν καριέρα ή να πετύχουν επιχειρηματικά. Και βέβαια θέλουν να πάρουν σύνταξη πριν από τα εξήντα.

Με διολόγια: οι Έλληνες ελπίζουν ότι η αγορά, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις θα φέρουν ίσως την ανάπτυξη, θα πετύχουν εκεί που το κράτος απέτυχε. Καλοδεχούμενος ο πλούτος. Άλλα μέχρι εκεί. Είμαστε έτοιμοι να τον καταναλώσουμε, όχι και τόσο έτοιμοι να τον δημιουργήσουμε.

Ακόμα κι αυτοί που το δηλώνουν δεν είναι πάντα γνήσιοι φιλελεύθεροι, όπως φαίνεται από τις απόψεις

που εκφράζουν για ζητήματα που έχουν να κάνουν με τα δικαιώματα και την ανοχή. Πάνω από 4 στους 10 «φιλελεύθεροι» δεν βλέπουν θετικά τους πρόσφυγες και οι μισοί δεν συμπαθούν τους μετανάστες, θεωρούν την παγκοσμιοποίηση απειλή για την Ελλάδα και δηλώνουν ευθαρσός ότι Έλληνες γεννιέσαι, δεν γίνεσαι. Σχεδόν οι μισοί διαφωνούν με την αναγνώριση του πολιτικού γάμου των ομόφυλων ζευγαριών και οι 7 στους 10 με την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

Οι Έλληνες λοιπόν δεν έγιναν ακόμα φιλελεύθεροι. Συνεχίζουν να είναι συντροπικοί που τους γοντεύει η αγορά και ο πλούτος που αυτή δημιουργεί σε άλλες χώρες. Ομως ταυτόχρονα τη φοβούνται γιατί τους τρομάζει η αβεβαίότητα. Σε πολλά ζητήματα υπάρχει πρόδοση σε σχέση με το παρελθόν, αλλά οι απόψεις παραμένουν επηρεασμένες από τον εθνικισμό, τη συνωμοσιολογία, την αντιδυτικότητα κι ένα σωρό προκαταλήψεις. Ακόμα κι αυτοί που έχουν φιλελεύθερες απόψεις στα ζητήματα των δικαιωμάτων, συχνά τις συνδυάζουν με οπισθοδρομικές αντιλήψεις στα οικονομικά.

Άλλα ο φιλελευθερισμός είναι ενιαίος. Ο «οικονομικά φιλελεύθερος» με συντροπικές αντιλήψεις στα ζητήματα των δικαιωμάτων και της πολυπολιτισμικότητας, και ο «πολιτικά φιλελεύθερος» που δεν καταλαβαίνει ότι η οικονομική ελευθερία αποτελεί αναπόσταστο κομμάτι της ελευθερίας επιλογής δεν αντιλαμβάνονται ότι ο φιλελευθερισμός είναι αδιαίρετος. Οπως και η ελευθερία.

* Ο Αριστείδης Χατζής είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου & Θεωρίας Θεοφάνειας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το βιβλίο του «Φιλελευθερισμός» μίλων κυκλοφόρει στη σειρά «Μικρές Εισαγωγές» των Εκδόσεων Παπαδόπουλος.